

MIKÉNT FOGADTÁK A BEVERIDGE- TERVET OTTHON ÉS KÜLFÖLDÖN?

A Beveridge-terv az angol parlament előtt

A Beveridge-jelentés nyilvánosságra hozatala és parlamenti tárgyalása között két és fél hónap telt el, bőven volt tehát idő a benne foglalt javaslatok, az azok megvalósítása körül felmerülő nehézségek és a várható következmények megfontolására. Nem bizonyult helytállóknak az a felelem, hogy az angol kormány megkísérli a jelentés érdemi tárgyalásának a lehetőség határáig elodázását, sőt Londonban a kormány érdemül tudták be, hogy a háború ellenére három napot szánt a vitára.

A tárgyalás megkezdését Nagy-Britannia közvéleménye élénk érdeklődéssel várta. A türelmetlenség jele volt az a sok, különböző pártállású képviselőktől előterjesztett pótvajavaslat, melyek azonnali cselekvést követeltek. Figyelemreméltó harmincöt, többnyire fiatalabb korú *konzervatív* képviselő részéről előterjeszt-

tett az az indítvány, amely a Beveridge-tervben javasolt „Szociális biztonság minisztériuma”-nak azonnali felállítását kívánta. Egy liberális csoport, melyhez néhány konzervatív képviselő is csatlakozott, a terv azonnali megvalósítását követelte. Egyedül a munkáspárt helyezkedett tartózkodó álláspontra és – valószínűleg taktikai okokból – a kezdeményezést más pártoknak engedte át.

Volt azonban olyan javaslat is a jobboldali konzervatívok táborából, amely a terv tekintetében a végleges állásfoglalás elhalasztását követelte addig, amíg a kormánynak meglesz a lehetősége arra, hogy a munkanélküliség leküzdése és a brit kivitelnek a háború utáni felélesztése tekintetében is javaslatokkal lépessen a parlament elé.

A parlamenti tárgyalásig eltelt tíz hét alatt a tervnek a sajtóban keltett első jó benyomása még további tért is nyert. A *Daily Telegraph* – amely a napilapok között egyedül adott hangot a kritikának – elismerte, hogy mindenki egyetért az „akut nyomor kiküszöbölésé-

nek” szükségességében és hogy Beveridge általános alapelveit „széleskörű szociális reformok alapjául” el kell fogadni. Utal azonban a terv kivételének magas költségeire és ezért a megvalósítás elhalasztását követeli arra az időre, amíg az államnak a háború után a népnevelés, a lakásépítés, a háborús nyugdíjak és a hadfelszerelés terén várható igen nagy pénzügyi kötelezettségei áttekinthetőkké válnak.

Az alsóházban 1943 február 16-án kezdték meg a jelentés feletti vitát, mely három napig tartott. Első szónok Arthur Greenwood volt, aki a munkáspárt nevében a következő indítványt terjesztette elő:

„A Ház jóváhagyja a jelentést először azért, mert a társadalombiztosításról és azzal rokon ágakról átfogó képet ad, másodsor azért, mert értékes segítséget nyújt azoknak az irányelveknek leszögezéséhez, amelyekhez a törvényhozásnak az újjáépítésre irányuló kormánypolitikában alkalmazkodnia kell”.

Greenwood indítványának megokolásában hivatkozott arra, hogy a jelentés Angliában mind az alapelvek, mind a kitűzött célok tekintetében majdnem egyhangú helyeslésre talált. Az angol nép kötelező kijelentést akar hallani, hogy a szociális biztonság alapelveit elfogadják és megvalósítják. „Meg kell állapítanom, hogy ameddig emlékeztem terjed, sohasem tett egy jelentés ilyen mély benyomást a népre és sohasem keltett benne ilyen reményeket. Állítom, hogy az angol nép visszavonhatatlanul elhatározta a Beveridge-terv megvalósítását és ettől semmi sem tántoríthatja el. A szociális biztonság terve felgyújtotta a képzeletet, és a nép, mely gondolatban már biztonságban érzi magát, mind a szociális igazság, mind az Atlantic Charta 5. pontjának megvalósítása szempontjából helyesnek ítéli. Felhívom a kormányt, hogy a szociális biztonság tervének megvalósítását úgy, ahogyan azt Sir William Beveridge vázolta és oly merészen megtervezte, haladéktalanul kezdje meg”.

A kormányra háruló pénzügyi terheket nem tartotta különösen súlyosoknak, noha előrelátható, hogy azok évről-évre emelkedni fognak. „Egyébként a tömeges munkanélküliség kiküszöbölése olyan általános jólétet eredményez, hogy abból a szükséges alapok előteremthetők”. Greenwood a továbbiakban kijelentette: „A háborús tapasztalatoknak hozzá kell járulniok ahhoz, hogy iparunkat a gazdasági célszerűség követelményeinek megfelelően és ne a legmagasabb nyereség elérésének szempontjából szervezzük meg. Ennek megvalósítása érdekében mind a saját, mind a világ termelő erőit teljesen ki kell fejlesztenünk; ha azonban egy haladó irányú törvényalkotással várni akarunk, míg minden egyéb dolgot elvégeztünk, nem fogunk népünk helyeslésével találkozni, hanem elsősorban a hadsereg tagjai között elkeseredést és gúnyt fogunk kelteni. Késérű lesz a háború vége, ha azokat, akik a győzelemért harcoltak, hazatérésük idején csak csalódások érnék és teljesítetlen ígéretekkel kellene élniök. Hogy ezekbe a milliókba bizalmat öntsünk, a szociális biztonság tervét gyorsan, legalább is lépésről-lépésre meg kell valósítanunk. Ha most nem haladunk előre, a biztonságot sohasem fogjuk elérni”.

Greenwood szerint az első lépés a szociális biztonság minisztériumának létrehozatala, amelynek kötelessége lenne a szükséges szakértőkkel a részletes tervet a kormány elé terjeszteni. Ezzel egyidejűleg máris meg kell valósítani a tervnek legsürgősebb részét, az egészségügyi szolgálat megszervezését a foglalkozási betegségek gyógykezelésével együtt. Ezenkívül együttműködést kell teremteni a szociális biztonság terén az Egyesült

Államokkal és a Szovjettel is, mert különben a világ jövője forog kockán.

„Rendkívül fontosnak tartom, mondotta, a Beveridge-tervnek elvben elfogadását és a kormány megbízását, hogy az alapelvek szem előtt tartásával a kidolgozást kezdje meg. Minden késedelem gonosz következményekkel járhat. A gyors cselekvés mind a saját népünkben, mind a többi nemzetben azt a reményt fogja kelteni, hogy Anglia az erkölcsi vezetést jelenti minden ország népeinek a szociális biztonságért folytatott küzdelmében. Remélem, hogy a brit kormány megragadja ezt a nagyszerű alkalmat és azzal a nagy emberi mozgalomnak élére áll. Ezzel máris megvalósítja a néhány főbb célt azok közül, amelyekért a háború folytatják”.

Sir Arnold Gridley konzervatív képviselő támogatta Greenwood indítványát, de több tekintetben kifogásolta annak megokolását. Nem tartja helytállóknak azt az állítást, hogy a Beveridge-terv majdnem egyhangú helyeslésre talált. Azok, akik igényt támasztanak arra, hogy a nemzet nevében beszéljenek, nem tudhatják, hogy a hadbavonult százezereknek mi a véleménye, hiszen ezeknek tekintélyes hányada jelenleg az egész világon szét van szórva. „Aligha tévedünk, ha azt állítjuk, hogy az a kérdés, ami a hadrakeltek most leginkább foglalkoztatja, az, hogy hazájukba visszatértek után lesz-e számukra elegendő munka és kereseti lehetőség. Ez katonáinkat valószínűleg sokkal jobban érdekli, mint az ú. n. „jobb világ”, amelyről most annyit beszélnek és aminek megfogalmazása nagyon is ingadozó. Az a nyomor, amelynek kiküszöbölésére Beveridge törekszik, csak az egyes egyének szemszögéből határozható meg, mert nincs két egyforma ember”.

A konzervatív képviselő ezek után számadatokat sorolt fel arról, hogy az 1938 évben milyen összegű biztosítási és népgondozási segélyeket fizettek. Ezeknek összege 342 millió font volt. Ezzel szemben Beveridge az 1945 évre 650 millió fontot, az 1965 évre pedig 826 millió fontot irányzott elő. Nagyon kérdéses, helyes-e minden társadalmi osztály jövedelméből annyit elvonni olyan óriási összegek előteremtésére, amelyeket valódi szükségét nem is szenvedő embereknek fizetnek. Gridley utalt a szervezetlen középosztályra, amelynek életét a súlyos adóztatás nagyon közelről érinti. A továbbiakban állást foglalt az egészségügyi szolgálat kiterjesztése mellett, de az orvosi magánpraxist, a magánklinikákat és a kölcsönösségen alapuló biztosítóintézeteket tovább is fenntartani kívánta.

A Beveridge-terv megítélésénél a költségeket tartotta legfontosabbnak. Angliának a háború utáni költségvetése ezekkel legalább 2-1 milliárd fontra emelkednék, „olyan csillagászati szám, amely Gladstonet megfordítaná sírjában”. Anglia adóterhe a terv következtében gigászivá nőne. „Emlékeztetni óhajtok arra, mondotta, hogy 1913-ban, az első világháborút megelőző évben, a szociális kiadások összege 25 millió volt, ami a háború utáni években már 500 millióra emelkedett. Ennélfogva nem tekinthetem bölcseségnek a Beveridge-terv összes javaslatának azonnali megvalósítását. Elég bátraknak kell lennünk megmondani az országnak, mi a való helyzet, mire vagyunk képesek és mire nem”.

A képviselő ezek után a következőket javasolta: a szociális biztonság minisztériumának felállítását a szociális szolgáltatások központosítása érdekében, minden szociális szolgáltatásnem részére külön alap létesítését, betegségi biztosítást házassági és anyasági segélyekkel, öregségi nyugdíj megszerzése érdekében az egész népet biztosítási kötelezettség alá kell vonni. A gyermeknevelési pótlékokat azonnal be kell vezetni. A Beveridge-terv eme legfontosabb pontjainak azonnali

megvalósítását örömmel üdvözlne. Visszaélések megakadályozása érdekében azonban óvó rendszabályokat is fontolóra kellene venni, és mindenekelőtt munkanélküli segélyekben csak olyan személyeket lenne szabad részesíteni, akik azokra valóban rászorulnak.

A következő szónok a liberális *Graham-White* volt, aki az előtte szólót élesen támadta: „Gridley értett ahhoz, hogy először csalódásba ejtsen, mintha Greenwood javaslatát támogató, hogy a kezdeti jóindulatú kritikáról a felületes dicséretbe és végül a Beveridge-tervnek alig leplezett, radikális elutasításába térjen át. Ez a terv Angliában és külföldön is a legmélyebb benyomást keltette és nagyobb reményeket támasztott, mint bármely más politikai okmány, amióta Lloyd George az 1906-1910 években a szociális törvényhozás alapjait lefektette. Ha a kormány nem adja bizonyítékát annak, hogy a javaslatokat komolyan veszi és azokat fokozatosan meg akarja valósítani, a nemzet megcsaltnak fogja magát érezni. A tervet mindenki a háború utáni újjáépítési tervek próbakövének tekinti. Mi azt az alapelvet képviseljük, hogy a szociális minisztert azonnal ki kell nevezni”.

A kormány nevében *Sir John Anderson* beszélt, aki a következőket mondotta:

„Amikor Beveridge a tervet megelőző vizsgálatokat megkezdte, már az volt a kormány szándéka, hogy a különböző biztosító és szociális szolgáltatásokat nyújtó, egymástól különállóan fejlődött szervezeteket egységes rendszerbe foglalja. Bármely miniszter jogosan érezhetné magát büszkének és boldognak, ha kijelenthetné, hogy a kormány a tervet a maga teljességében elfogadhatja és azonnal a gyakorlatba is átültetheti. Én, sajnos nem vagyok ebben a helyzetben, de már most tehetünk több határozott nyilatkozatot. A jelentést a hatóságok és a kormány alaposan áttanulmányozták. Az anyag vizsgálata még korántsem fejeződött be és ezért a kormány nem adhat végérvényes nyilatkozatot és nem vállalhat végleges kötelezettséget. Inkább arra mutat rá, hogy milyen általános álláspontot foglal el az ajánlott reform alapelveivel szemben. Máris kijelenthetem, hogy a Beveridge-tervben lefektetett általános fejlődési irányvonalak azonosak azokkal, amelyeket a kormány követni szándékozik. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a terv minden részletét egyformán ajánlhatónak tartjuk”.

A pénzügyi problémákról *Sir John Anderson* a következőket mondotta: „A költségek, amelyekkel egy ilyen javaslat megvalósítása jár, valóban óriásiak. Feltehetően igaz, hogy a Beveridge-terv már az első évben a társadalombiztosítás és az azzal rokon szolgáltatások költségeinek tetemes emelkedésével jár, amelyek fedezetét az adófizetőknek, a munkaadóknak és a munkásoknak kell előteremteniük. A későbbi években az adófizetőkre háruló teher már nem emelkedik nagy mértékben”. Majd így folytatta: „Kétségtelen, hogy senki sem jósolhatja meg a háború végén várható pénzügyi helyzetet és minden jogos igényt nem leszünk képesek teljes terjedelmében kielégíteni. Az adóprobléma magában foglalja azt a kérdést is, mennyire szoríthatjuk meg az adócsavart, ha ugyanakkor a foglalkoztatást is a legmagasabb szinten kívánjuk tartani és ha a bevételek már nem érik el a jelenlegi magasságot. Amit *most* kell tennünk, az, hogy meg kell vizsgálnunk, tehetünk-e lépéseket a terv előkészítésére anélkül, hogy a hadviselést befolyásoljuk. Ha túlságosan habozunk, könnyen lehet, hogy saját szándékainkat hiúsítjuk meg. Azért a jövőnek minden feladatát bizalommal, bátorsággal és határozottsággal kell megragadnunk. A kormányznak az a véleménye, hogy pénzügyi szempontok nem riaszthatnak vissza attól, hogy terveinket kidolgozzuk. A társa-

dalombiztosításon kívül – melynek előtérbe nyomulását el kell ismernünk – továbbra is fennállanak a nevelésügynek, a mezőgazdaság fejlesztésének, a ház- és útépítésnek, az erdőgazdaságnak és a gyarmatok fejlesztésének fontos kérdései. Mindezekben az ügyekben folyik a munka, de lehetetlen, hogy a kormány az összes kérdéseket néhány hónap alatt megoldja. Érthető, hogy a közbeeső időben nem tehetünk kötelező ígéreteket, de az elkerülhetetlen késlekedéssel semmi sem fog kárba veszni. A bizottságok befolyásolás nélkül folytatni fogják munkájukat és a törvénytervezeteket olyan gyorsan, ahogy csak lehetséges, el kell készíteni. Végeredményben a parlamentnek módjában lesz határozatát minden pénzügyi felvilágosítás birtokában meghozni.”

A miniszter ezután a következőket jelentette ki: „Greenwood arról beszélt, hogy a tervet lépésről-lépésre lehet megvalósítani. Én csak azt látom, hogyha a tervet elfogadtuk, azt legfeljebb különböző határidők megállapításával, de egységesen kell életbe léptetnünk. A terv különböző részei ugyanis oly szorosan kapcsolódnak egymásba, hogy azokat csak egészben tehetjük vizsgálat tárgyává. Elvként a következőket kell leszögez-nem: A kormány első békecélja a nemzetközi biztonság megeremtelése. Akkor következik nemzetgazdaságunk újjászervezése egészséges alapokon, egészséges külkereskedelemmel és a teljes mértékű foglalkoztatottság tartós fenntartásával. A foglalkoztatottság fenntartása a Beveridge-terv alapvonása. Felteszem a kérdést: „a terv elfogadása előtt nem kell-e előbb ezt a problémát kivizsgálni és lehetőleg biztos megoldáshoz juttatni? A brit kormány azt hiszi, nem kell bizonyítania, hogy a Beveridge-tervnek ezt az alapfeltételét teljes erejével meg akarja valósítani”.

A két másik alapfeltételt – az átfogó egészségügyi szolgálat és a gyermeknevelési segélyek bevezetését – a kormány elvben ugyancsak elfogadta. A kormány az egészségügyi szolgálat újjászervezésének gondolatát magáévá tette, bár korainak tartja az új rendszer részleteit formába önteni. A szükségessé váló törvényalkotást e szakértő szervezetekkel folytatott tanácskozások alapján készítik majd elő. A jótékonyági intézmények érdekeit és az orvosi hivatás sértetlenségét mindenestre meg fogják óvni. A kormánynak nincsen szándékában új szociális szolgáltatásokat ráerőszakolni olyan egyénekre, akik inkább maguk kívánnak gondoskodni orvosi kezelésükről és kórházi ápolásukról.

A *gyermeksegélyek* tekintetében a kormány már világos elhatározásra jutott. Szerinte bármely irányban történék is döntés a pénzügyi segélyek tekintetében, az az eljárás lesz a legjobb, amely a gyermekjóléti szolgálat lehető leghatékonyabb kiterjesztésével a gyermekeknek leginkább hasznára van. A kormány célul tűzte maga elé e téren intézkedéseit a leghatékonyabb körre kiterjeszteni. Két év előtt kerekén 350.000 étkezést osztottak ki Nagy-Britannia iskoláiban. Az elmúlt októberben ez a szám egy millióra emelkedett és már is további félmillióval történő emelés tervével foglalkoznak. Jelenleg erre a célra étkezdék építését tervezik.

Anderson ismételt és határozottan állást foglalt az ellen, hogy kényszerbiztosítás alá vonjanak olyan személyeket, akik a szolgáltatásokat valószínűleg soha sem veszik igénybe. Az *öregségi nyugdíjakkal* kapcsolatban ellenzi azoknak előre meghatározott összegben való megállapítását. Másfelől Beveridge-zsel egyetértően állást foglal amellett, hogy a betegségi és a munkanélküli segélyeket, valamint az általános támogatásokat egyenlő összegben állapítsák meg. Egyben kijelentette, hogy a kormány valószínűleg elfogadja azokat az összegeket, melyeket a Beveridge-terv javasol. *Anderson*

végül azt a tervet is pártolta, hogy a munkanélküli segélyek hat hónapon túl való folyósítása átképzési központok látogatásától tételessé függővé. A baleseti biztosításban is gátat kell vetni a visszaéléseknek. A kormánynak az a nézete, hogy munkanélküli és baleseti segélyek csak korlátozott időtartamra járjanak. Anderson úgy véli, hogy a magánbiztosításnak átalakítása egységes állami; biztosítással, előnyökkel és hátrányokkal is jár, de az előnyök mégis túlnyomóak. Ezt azonban nem szabad a társulatok, különösen pedig nem a viszontbiztosító társulatok szolgáltatásai lebecsülésének tekinteni.

Befejezésül a miniszter a szociális biztonság miniszterének azonnali kinevezésére vonatkozó indítványt elutasította. A kormánynak az a szándéka, hogy a szükséges törvényelőkészítést, valamint a jövőbeni állami biztosítás vázának megalkotását sir William Jowitt tárcanélküli miniszterre bízta. A kormány azonban nem kíván ilyen fontos kérdésben határozott álláspontot helyezni, míg az alsóház nézetét nem ismeri. Végül megismételte, hogy a kormány jelenleg nem vállalhat végleges lekötöttséget, de mindent megtesz, hogy a parlamentnek alkalma legyen az egész kérdést az összes rokon kérdésekkel és a pénzügyi helyzettel együtt megfontolni.

Sir John Anderson beszédét a sajtó nagyon kedvetlenül fogadta. A munkáspárt lapja, a *Daily Herald* a kormány felfogását élesen bírálta. Egy vezércikkében többek között ezeket írta:

„Sir John általánosságban a kormánynak a Beveridge tervhez való hozzájárulását hangsúlyozta, de egyáltalán nem adott biztosítékot, hogy a terv valóra is válik. Ha a parlament és a brit közvélemény azt a felmelegített levest, melyet nekik Anderson feltálalt, nyugodtan lenyel, az ügy véglegesen megrekedne. Hisszük azonban, hogy ez nem fog bekövetkezni. Sőt, már most tudjuk, hogy olyan állásfoglalással, melynek Anderson kifejezést adott, sehol sem értenek egyet. A kormány a további fejleményekben tapasztalni fogja, hogy a közvélemény magatartása ebben a kérdésben milyen határozottá vált.” A *Times* február 17-i vezércikkében is igen kritikus hangot üt meg: „Azok a kötelezettségek, amelyeket Anderson a kormány nevében vállalt és kifejezésre juttatott, nagymértékben nélkülözik a pontos fogalmazást. Sir John afeletti aggodalmában, nehogy jogosulatlan reményeket támasszon, oly messze ment, hogy minden hozzájárulást annyi korlátozással és fenntartással vett körül, míg az teljesen homályossá vált. Az igazság azonban az, hogy mégis csak a kormányra hárult az a kötelezettség, hogy olyan nagy szociális reformtervet terjesszen elő, amely – hogy statisztikai kifejezéssel éljünk – a Beveridge-tervnek legalább hetven százalékát magában foglalja.”

A munkáspárt egy része az alsóház ülése után Greenwood elnöklete alatt tanácskozássra ült össze és a következő indítvány előterjesztését határozta el: „A ház elégedetlenségének ad kifejezést a kormánynak a Beveridge-tervvel szemben folytatott politikája miatt. Sürgeti ennek a politikának felülvizsgálását, hogy a terv közeli megvalósulása lehetővé váljék.”

A tárgyalás további folyamán az ellenzéki állásfoglalás a kormánynak a Beveridge-tervel szemben tanúsított magatartása miatt mindinkább kiéleződött. Az alsóházban feszült hangulat uralkodott és a vita az élességnek olyan fokát érte el, amelyet a jelenlegi kormány hivatalbalépése óta még nem tapasztaltak. Várható volt, hogy a munkáspárti képviselők túlnyomó többsége a kormány ellen szavaz. Egy sürgősen összehívott pártértekezleten a munkáspárthoz tartozó minisz-

terek is érezték, hogy ezen változtatni nem áll módjukban. Ez a határozott magatartás az országban uralkodó közhangulatnak tudható be, amely kompromisszumot nem tűrne el.

Ebben a helyzetben Morrison belügyminiszter mesterhez illő teljesítményt vitt végbe, amikor az alsóház vitáját bezáró beszédében kijelentette, hogy kompromisszumról egyáltalán nincs szó, hanem arról, hogy a kormány az alig kéthónapos Beveridge-tervet a lehető leggyorsabban át tanulmányozta és változtatások eszközzése nélkül „elvi hozzájárulását” juttatta kifejezésre. A rendelkezésre álló rövid idő alatt nem volt lehetőség törvényjavaslat előterjesztésére, de a kormány mindenestre kész a részletkérdések további tisztázásával egy kormánybizottságot megbízni és a bizottság által előterjesztendő jelentés alapján a kérdést újabb vita alá bocsátani. Mindezek, valamint a nyilatkozatnak a munkáspárthoz fellebbező hangja megnyugtatták a kedélyeket.

A szavazásnak az volt az eredménye, hogy a munkáspártból kerekben százan, akikhez a liberális párt és a pártokivüliek egy része is csatlakozott, összesen 119 képviselő a kormány ellen és háromszáznál jóval többen – a konzervatívok zárt tömege – a kormány mellett szavaztak. A kormány ellen szavazott többek között Lloyd George és leánya, és pedig első ízben a norvégiai vita óta. Ezzel szemben a kormány mellett foglaltak állást azok a fiatal konzervatív képviselők is, akik a vita során a kormány álláspontját nem tették magukévá; nyilvánvalóan azért, mert a kormánynak egy konzervatív tagja őket az ülés előtt a kormány álláspontjáról behatóan tájékoztatta.

A vita és az annak hatása alatt elhangzott politikai beszédek alapján szerzett benyomás abban foglalható össze, hogy az alsóház magatartása a jelenlegi koalíciós kabinettel szemben – legalább is a szociális politika terén – rendkívül kritikusnak mutatkozott.¹

A német sajtó és a Beveridge-terv

Szemlélnk olvasóit bizonyára érdekli, hogy a német sajtó a tervvel szemben milyen magatartást tanúsított. Azért az alábbiakban néhány szemelvényt szolgálunk. A német birodalmi munkáfront vezetője, dr. Ley többek között a következőket írta:

„Sir William Beveridge-nek van egy – Churchill megbízásából készített – olyan terve, amely évi csekély 800 millió font ellenében jótállást vállal, hogy minden angol életének egész tartamára mentes marad a nyomortól. Közelebbi vizsgálódásnál namar kiderül, hogy Beveridge terve aligha lesz több, mint egy újabb virág annak a számtalan javaslatnak és tervnek fáján, amelyekben Anglia annyira bővelkedik és amelyek aztán alkalmas időben eltűnnek a süllyesztőben.

Beveridge eltökélte, hogy átlagosan 1.5 millió munkanélkülivel számolva (ami a német lakosságra átszámítva mintegy 3-4 millió munkanélkülit jelentene), minden munkanélküli, előregedett vagy beteg angolnak biztosítja a létfenntartáshoz szükséges eszközöket.

A kérdés lényege azonban a számadás mögött rejlik: Képes-e a nemzetgazdaság ekkora összeget előteremteni? Képes-e a nép azt munkájával létrehozni? Mindenekelőtt pedig: az a társadalmi rend, amely jelenleg Angliában mint a kapitalizmus csúcspontja jelentkezik, lehetővé teszi-e, hogy a nemzetgazdaság termeivényei valóban szociális szempontok szerint osztassanak meg? Ez az a pont, amelyen mi német nemzeti szocialisták Beveridge tervének gyengéjét felismerjük.

¹ *Neue Zürcher Zeitung* február 17 és 19-i számából.

Sir William számításai helyesek lehetnek, de terve meg fog bukni az angol reakción, amely képtelen valódi társadalmi rendet létrehozni. A szociális boldogulás kérdése ugyanis nem biztosításmatematikai feladvány, hanem egy valódi népi közösség gyümölcse. Ez elemi politikai bölcsesség ellen nem segít, ha Beveridge megkísérli, hogy a nemzeti szocialista pártprogramból vett kölcsönrel az angol szociálpolitika kissé dőcögő taligájának új kerekeket adjon.

Amikor a Führer 1920 február 24-én első ízben kihirdette a pártprogram 25 pontját, annak 15. pontja már így szólt: „Követeljük az öregségi biztosítás nagyvonalú felépítését”. Amikor 1940 február 15-én megbízást kaptam, hogy ennek a pontnak megvalósítását konkrét javaslatokkal készítsem elő, az nem hírverés célját szolgálta, hanem a mozgalom belső törvényszerűségének logikus következménye volt. Amikor az angolok erről tudomást szereztek, megbízták Beveridge-t, hogy szintén készítsen „valami hasonlót”. Ha azonban már a kiinduláskor a következő húsz évre 19 millió keresőképes mellett átlagban másfélmillió munkanélkülivel kell számolni, a valóságot elképzelni nem nehéz.

Mi németek mindenekelőtt egészséges nemzetgazdaságot teremtünk, amelyben minden német képességeinek és képzettségének megfelelő elhelyezkedést talál. Ebből az egészséges alaphoz kiindulva azután minden néptárs önhibáján kívül bekövetkező szükség esetében nagyvonalú, átfogó ellátásban (állami nyugdíjban) részesül, amelyet a népközösség teremt elő.”

A *Hamburger Fremdenblatt* egy „Szociális biztonság Angliában német nemzeti szocialista mintára” alcímet viselő cikkben a lap stockholmi munkatársa, Toggenburg gróf tollából a következőket közli:

„A sajtó és a rádió teljes latbavetésével nyilvánosságra hozták Angliában a már régen beigért angol szociális reformról szóló ú. n. Beveridge-jelentést. Azzal a jellegzetes angol hittel, hogy minden, ami a szigetországot mozgatja, kell hogy az egész világon az érdeklődés viharhullámaival keltse, várja most Anglia a világnak visszhangját olyasmire, amit félig becsületes, félig mesterkélten mámorban és vad túlzásokban mint „forradalmi s a történelemben egyedül állót” stb. jelölnek meg, ami azonban német viszonylatban jó ötven évvel kullog a történelem nyomában.

Az Anglián kívül álló világnak szüksége van néhány felvilágosításra. Másfél évvel ezelőtt, a háborúnak olyan időpontjában, amikor a Churchill-kormány és a konzervatív államvezetés növekvő aggodalommal tapasztalta az angol tömegeknek igazságosabb szociális rend biztosítására irányuló követeléseit és meg kellett állapítaniuk, hogy ezek a követelések annál hangosabbakká válnak, minél inkább kénytelenek voltak a Szovjettel életre-halálra szóló testvériséget hirdetni, a Churchill-kormány elhatározta, hogy külön bizottságot szervez „a holnap Angliája” kérdésének megvizsgálására. A konzervatív és a munkáspárt között lévő ellentétek áthidalása érdekében kiválasztották Sir William Beveridge-t, egy addig kevésbé ismert író, közigazdát és ügyvédet, aki politikailag mindkét párt részéről elfogadható volt, hogy az előkészítő bizottságot vezesse és „Anglia szociális biztonságának tervét” kidolgozza.

Mi tehát ennek a tervnek tartalma, amely hivatott lenne „minden angol szociális biztonságát a bölcsőtől a sírig megalapozni”? Vegyülete erős korlátokkal elsáncolt ígéreteknek a jövőre, minden lehetőséggel a fél úton megállásra, és olyan rendszabályoknak, amelyek Angliában mint a szociális gondoskodás terén leginkább elmaradt európai államban már régen esedékesek voltak, de angol fogalmak szerint teljesen újak (különösen egész-

ségügyi, biztosítási és öregségi ellátási vonatkozásokban). Az a nagy csapás, amitől a konzervatívok félttek és azt elhárítani törekedtek: az angol magánbiztosítóintézetek óriási hatalmának megsemmisítése, elmaradt. Beveridge tervében találunk ugyan bizonyos kezdeményezést az állami kényszerbiztosítás előtérbe helyezésére és egyes magánbiztosítóintézetek állami felügyelet alá vonásának lehetővé tételére, főbb vonásokban azonban a magánbiztosítók szerepe és egyedülálló hatalmi állása politikai és gazdasági téren érintetlenül marad.

Beveridge tervében találunk azonban félreérthetetlen kölcsönzéseket a nemzeti szocialista népvédelemből; ilyenek a sokgyermekes családok támogatása és előnyökben részesítése, valamint a munkaképtelenség esetére szóló biztosítás.

A terv olyan rendszabályokat is tartalmaz, amelyek már a régi-császári birodalomban, Bismarck szociális programjában is felfedezhetők, de amelyeket a mai nemzeti szocialista német birodalomban már elégteleneknek és sok vonatkozásban meghaladottnak kell tekintünk, mint pl. az általános állami kötelező biztosítás, állami beteggondozás kiépítése, iskolaköteles gyermekek után nyújtott állami segélyek, öregségi ellátás és állami munkanélküli segélyek. Az utóbbi különösen érdekes, mert leleplezi az őszinteség hiányát ebben a „szociális reformterv”-ben azáltal, hogy egészen természetesen veszi azt a feltevést, hogy a háború után Angliában „legalább ugyanannyi munkanélküli lesz, mint a háború előtt”. Beveridge egyedül a beteggondozás terén mer a jelenlegi állapotok ellen nyíltan színt vallani. Nyilván azért, mert az Angliában ezen a téren uralkodó felháborító állapotok mellett ezt a megállapítást nem lehetett elkerülni. Jól ismeri mindenki, aki valaha Angliában élt, azt a kíméletlen árdiktatúrát, amelyet az előkelőbb angol orvosi körök a nagyvárosokban, különösen Londonban kifejtettek, ami a széles városi népréteget teljesen a csekély értékű orvosok igénybevételére kényszeríti, a falvak pedig majdnem orvos nélkül maradnak, mert minden orvos a városok felé törekszik, ahol jól szervezett, fizetőképes betegeket talál. Ahol azonban Beveridge a háború utáni politika általános követelményeit érinti, mint pl. a jövedelmek igazságos elosztása, jelentése nagyon homályos és bizonytalan marad.

A brit lapok dicsérő jelzői mindenestre helytállóak, csak megfélemlítettek arról, hogy Németország, Itália és más országok a kezdetnek ezt az állapotát már régen meghaladták.”

Vigh Győző